

Kisebbségkutatók Mekkája

A flensburgi Európai Kisebbségi Központ működéséről és kiadványairól

Flensburgot akár az európai kisebbségek, s kivált a kisebbségkutatók szimbolikus fővárosának is tekinthetjük. A Balti-tenger délnyugati öblének partján – a Dánia és Németország közt kétharmad-egyharmad arányban megosztott Jütland félsziget délnyugati sarkában – található legészakibb német kikötőváros ipari és kulturális központként is figyelemre méltó teljesítményt nyújt. Nemcsak a két ország intenzív gazdasági-kereskedelmi, turisztikai együttműködésében, hanem a dániai német és a németországi dán kisebbség egymás közti és „anyaországi” kapcsolataiban, s az európai kisebbségpolitikában is fontos szerepet játszik. A Kiel székhelyű németországi tartományban – az 1920. évi népszavazás alapján kijelölt „etnikai határ” mentén, Dél-Schleswigben – ma is mintegy 60 ezer dán él, míg a németek által Észak-Schleswignek mondott dániai Dél-Yütland tartományban hozzávetőleg 15-20 ezer főre tehető a magukat németeknek vallók száma. Mellettük, a félszigeten és a környező szigetvilág településein a tágabb régió további „óslakos” kisebbségének, a frízeknek a maradék közösségei élnek, amelyek a hollandiai Frízföldhöz is kapcsolódnak.¹

Aligha véletlen, hogy az európai kisebbségek két fontos nemzetközi intézménye, az 1949-ben alapított Európai Nemzetiségek Európai Föderatív Uniója (FUEN) és az 1996-ban létrehozott Európai Kisebbségügyi Központ (European Centre for Minority Issues –ECMI) székhelye egyaránt ebben a hangulatos határvárosban található, ahol az esti hajókkal Dániából „hazlátogató” dánoknak hosszú lapos falapokra rakott korsókban méterre mérik a sört. Rövid beszámolóinkban a huszonhét éve Németország, Dánia és Schleswig-Holstein tartomány által – közösen finanszírozott alapítványi háttérrel – alapított kisebbségügyi központ tevékenységét és kiadványait mutatjuk be. Az interdiszciplináris kutató- és információs központ működési költségeit a három kormány finanszírozza, a kutatóintézet gyorsan gyarapodó tevékenységének nagyobb részét kutatási, dokumentációs projektekre elnyert pályázati, külföldi kormányzati és európai uniós támogatásokból végzi. Az angol munkanyelven dolgozó ECMI kezdettől fogva nemzetközi tudományos szakértői hálózatot működtet, amelynek többségét

1 Az ECMI honlapjának „Kutatástól a nyelvtervezésig” c. szeptemberi írásában éppen arról olvashatunk, hogy az intézet kutatója, Ruth Kircher nyelvész- és nyelvpolitikai kutatási eredményei alapján javaslatot terjesztett elő a hollandiai Frízföldön (Fryslând tartományban) élő fríz-ek egyre inkább háttérbe szoruló anyanyelvének megmentésére, revitalizációjára.

folyamatosan ösztöndíjas vendégkutatók, külső szakértők alkotják. Aktív kapcsolatokat ápolnak, közös kutatásokat, dokumentációs projekteket tartanak fenn hasonló profilú európai intézményekkel. Kilencfős igazgatótanácsa három-három dán és német tagból, valamint az EBESZ, az Európa Tanács és az Európai Unió egy-egy képviselőjéből áll.

Amikor 2016-ban az Európai Kisebbségügyi Központ 20. évfordulóján a FUEN elnöksége köszöntötte a kutatóintézetet, az európai kisebbségi kérdésekben nyújtott teljesítménye mellett a kutató- és dokumentációs központ gyors reagálású cselekvési tervét is méltatta. Abban az évben, 2016-ban indult el például az a Hídépítő projekt, amely a határ menti kisebbségek közvetítő, kapcsolatépítő szerepét és a többség-kisebbség párbeszéd fontosságát vizsgálja. „A FUEN-t és az ECMI-t nem csak a flensburgi helyszín köti össze, hanem elsősorban az európai kisebbségek jogaira és a kutatási eredmények gyakorlati megvalósítására irányuló erőfeszítések, mint például a FUEN és az ECMI együttműködésében a nyugat-balkáni projekt és a Kaukázus-dialógus találkozó.” Valószínűleg az egymáshoz közel eső központok közti folyamatos együttműködés is közrejátszott abban, hogy az ECMI európai kisebbségek érdekképviselőivel, a kisebbségi konfliktusok megelőzésének lehetőségeivel, azonnali és hosszabb távú kezelésével kapcsolatos kutatásai, ajánlásai beépültek az európai kisebbségi érdekképviselői szervezet munkájába is.

A Központ a ma már nagy többségében német lakosságú Flensburg még mindig dán derűt sugárzó tengerparti óvárosában, a történelmi Kompagnietor jól felszerelt, pompás kézikönyvtárral ellátott ódon épületében működik. Rendszeresen tanácskozásokat, konferenciákat rendeznek és szerteágazó kiadványi tevékenységük is itt folyik. Miközben munkájuk céljait, gyakorlatorientált kutatási területeiket folyamatosan frissítik, alapításuk óta küldetésük meghatározó feladatait az alábbi hat alapkérdés vizsgálatára összpontosítják. 1) Konfliktus és biztonság, 2) Kultúra és sokszínűség, 3) Dán-német kisebbségi kérdés, 4) Jogegyenlőség és inklúzió, 5) Igazságosság és kormányzás, 6) Politika és civil társadalom. Mint látható, a dán-német határ régióban élő két kisebbség ügyeinek folyamatos nyomon követése egyike a Központ alapfeladatainak.

Nagy súlyt helyeznek a nemzetközi kutatói és dokumentációs csapat éves munkaterveiben a folyamatos tájékoztatásra, a dokumentációs munkára, valamint az európai országok kisebbségi kérdéseivel kapcsolatos tanácsadói, döntés-előkészítő tevékenységre. Éppen ezért a Központ bekapcsolódik a különböző európai kormányzati és nemzetközi szervezetek munkájába, naprakész elemzésekkel segíti az előre meghatározott kérdésekben az európai sajtót, információkkal és elemzésekkel támogatja mások tudományos kutatásait, a médiát és a nagyközönséget. Kezdetől fogva fontos küldetése az intézetnek az európai államok, különösen az EU-és ET-tagállamokban élő nemzeti kisebbségek nyelvi-kulturális, politikai, jogi viszonyainak, konfliktusainak a dokumentálása, elemzése, helyzetjelentések, javaslatok, ajánlások megfogalmazása a tartományi és a nemzeti kormányok számára, s persze az etnikailag vegyes régiók kisebbségi viszonyainak folyamatos kutatása.

Mindazonáltal az ECMI legfontosabb feladatának az európai országokban, országok közti kapcsolatokban felmerülő, kisebbségi gyökerű potenciális konfliktusok etnopolitikai elemzése, dokumentálása számít, és munkájuk legnagyobb részét az etnikai feszültségek megoldására összpontosítják. Nagy súlyt helyeznek a kisebbségpolitikát szabályozó nemzetközi, bilaterális és nemzeti jogi normák értékelésére, fejlesztésére, az etnikai sokszínűség és az emberi jogokon alapuló demokratikus kormányzási formák megszilárdítására. Ennek érdekében igyekeznek felmutatni a jó példákat az EU-tagállamok és tagjelölt államok kisebbségi joggyakorlatában. Az ilyen normák végrehajtása és a vonatkozó végrehajtási mechanizmusok hatékonyságának vizsgálata általában azzal ér véget, hogy az ECMI tanácsot ad a kormányoknak és a kisebbségi csoportoknak, és együttműködik velük a kisebbségi szabályozások végrehajtási lehetőségeinek kidolgozásában. Ezt látjuk például több roma tárgyú projektjükben vagy az éppen most kezdődő szerbiai programjukban.

2023. évi tervükben több fontos új kutatás mellett egy különösen nagyszabású, gyakorlatorientált kutatási programot kezdtek el *A kisebbségvédelem Szerbia uniós csatlakozásában* címmel. Ez négy pillérré épül: a szerb hatóságok támogatása a nemzeti kisebbségek védelmét biztosítani hivatott új cselekvési terv kialakításában; állami köztisztviselők kisebbségbarát képzése; az újonnan megválasztott szerbiai magyar, román, szlovák, horvát, bunyevác stb. nemzeti kisebbségi tanácsok működésének fejlesztése; szervezeti képzés a tanácsok számára az etnikumközi kapcsolatokkal foglalkozó szerbiai nagyvárosokban. A projektet a szerb kormánnyal együttműködésben valósítják meg, bevonva munkájukba az emberi és kisebbségi jogokért felelős többi szervezetet is. A program a szerbiai nemzeti kisebbségek helyzetének javítását és védelmük megerősítését célozza az ország EU-csatlakozási folyamatának részeként.²

Itt érdemes röviden megemlíteni az ugyancsak 2023-ban beindított Szikra (Spark) c. hároméves kutatási programot, amelyet a Heidelbergi Egyetem Politikatudományi Intézetével közösen készítettek elő.³ A Német Kutatási Alapítvány (DFG) által támogatott projekt azokra a tömeglélektani, emocionális és szituációs tényezőkre összpontosít, amelyek gyakran szinte teljesen előzménytelenül súlyos etnikai konfliktusok kirobbanásához vezetnek. Ezekre a többnyire kulturális hátterű identitáskonfliktusokra a projekt rövid ismertetése szerint jellemző, hogy „úgy viselkednek, mint a közmondásos puskaporos hordó vagy futótűz”, amikor váratlanul tömeges zavargásokhoz, tüntetésekhez, konfliktusokhoz vezetnek. Ilyen konfliktusok alakultak ki pl. 2010-ben a kirgi-

-
- 2 A Központ éves terveit bemutató sorozatban jelent meg 2023 januárjában az ECMI 2023 Perspectives. A 1820 fős kutatói közösség, a dokumentációs és könyvtári csoport működésének részletei, eredményei mellett ez a kiadvány tartalmazza az éves terveket, köztük a Szerbia EU-csatlakozásával kapcsolatos etnopolitikai program részleteit. https://www.ecmi.de/fileadmin/redakteure/publications/2023/ECMI_Perspectives_2023.pdf
  - 3 A kutatási program teljes címe: Sparking events, emotional climates, and cascades of cultural identity conflicts (SPARK). Leírása megtalálható az ECMI 2023 Perspectives c. kiadványban.

zek és az üzbégek között, amelyeket elmérgesedett lokális viták váltottak ki. Hasonlóképpen robbantak ki azok a spontán tömeges tüntetések és zavargások, amelyek George Floydnak a rendőrségi őrizetben történt halála után 2020-ban történtek. Az új program ezeket a rövid idő alatt eszkalálódó konfliktusoknak az etnikai, kulturális hátterét, dinamikáját vizsgálja. S minthogy a Központ munkájának mindmáig kiemelt szegmensét „konstruktív konfliktuskezelésnek” nevezik, ez az új kutatás szintén sok új eredményt hozhat.

Ami azért is lehet különösen fontos, mert az ECMI rendszeresen szerepet vállalt és vállal a nemzetközi béke-erőfeszítések és békefenntartó műveletek támogatásában. Így például a macedóniai, koszovói, boszniai feszültségek kezelésében vagy a mostani ukrajnai háborúban érintett kisebbségekre vonatkozóan is külön programokat indítottak be.⁴ 2023-ban nemzetközi szakértői műhely-konferenciát szerveztek Flensburgban a háború által érintett nemzeti és vallási kisebbségek helyzetéről.⁵ Önálló ukrajnai kisebbségi blogot indítottak, amelynek eddigi adatokban, elemzésekben gazdag közleményei jelzik, hogy a konfliktus etnikai vonatkozásaival Európa-szerte sok neves kutató foglalkozik, akiknek a gyors elemzése, statisztikai, diplomáciai, információi segíthetik az Unió és tagállamainak tájékozódását.⁶ A Központban külön vizsgálják Oroszország ukrajnai oroszokkal kapcsolatos anyaországi politikáját a háborús viszonyok közt. Az ECMI 2023. augusztus végi nyári egyetemén, amelyet ebben az évben Belgrádban tartottak, kiemelt téma volt a háborús helyzetben élő kisebbségek ügye.

Folyamatosan kapcsolatban állnak, pl. előadókat hívnak meg, konferenciákat rendeznek az etnikai feszültségekkel teli régiók érintett közösségeiből, intézményeiből és igyekeznek párbeszédre ösztönözni a helyi szereplőket, akár az adott régióban, akár semleges helyszínen. Ennek során a Központ igyekszik hasznosítani a kisebbségi kérdések kezelése szempontjából példaértékűnek tekintett német–dán határregió tapasztalatait.

A Központ folyóirata

A közel három évtized alatt több mint 700 kiadvány jelzi a Központ tevékenységének eredményességét és súlypontjait. A kiadványok nagy többsége természetesen szabadon és ingyenesen elérhető és letölthető a Központ honlapjáról is (www.ecmi.de). A jelenleg 23. évfolyamában járó *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues In Europe*

4 Uo.

5 Expert Workshop on the War in Ukraine and its Impact on Ethno-Religious Minorities in the Region Held at the ECMI

6 Lajosi Krisztina, Kateryna Haertel magyar vonatkozású elemzése mellett a kárpátaljai magyar kisebbség több összehasonlító tanulmányban is megjelenik. Minorities Blog. National Minorities and the War in Ukraine. <https://www.ecmi.de/publications/minorities-blog/national-minorities-and-the-war-in-ukraine>

(*JEMIE*) című „etnopolitikai és kisebbségügyi” folyóirat angol nyelven jelenik meg. Újabban évente már csak egy-két számban közlik a különböző intézeti és külső kutatók közleményeit. A szigorú szakmai lektorálásnak köszönhetően a lapban megjelenő írások az adott témákban fontos hivatkozásnak, a nemzetközi minősítésekben a legmagasabb minősítésű dolgozatoknak számítanak. A lap profilját meghatározó sokdimenziós kisebbségi kérdéskörön belül kezdettől fogva nagy súlyt helyeznek az etnikai konfliktusok elemzésére, a kormányzati és az önkormányzati kisebbségpolitika, illetve a kisebbségi és emberi jogok, valamint a multikulturalitás gyakorlatainak etnopolitikai vizsgálatára.

Érdekes itt megjegyeznünk, a *JEMIE* lapjain többször, ugyanakkor mégis meglehetősen esetlegesen jelennek meg a magyarországi és a határon túli magyar kisebbségekkel kapcsolatos elemzések. Tény, hogy a folyóirat 2000-ben megjelent nyitó számának fő közleményét az intézet 1997–2001 közötti magyar ösztöndíjas kutatója, a tanulmány megjelenésekor már a Miniszterelnökség Határon Túli Hivatala elnökhelyetteseként működő GÁL KINGA készítette az Európa Tanács 1995-ben elfogadott Nemzeti Kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény kelet-közép-európai hatásáról.⁷ A 2001. évi 1. lapszámban pedig Martin Kovats közölt tanulmányt az első magyarországi Országos Cigány Önkormányzat politikai jelentőségéről.⁸

A 2009. évi 1. számban olvasható az EU, az ET és a Kisebbségi Főbiztos romániai és szlovákiai magyarokkal kapcsolatos politikai gyakorlatának kritikus elemzése JAKOB SKOVGAARD tollából, az RMDSZ és az MKP kormányzati részvételének éveiben kialakult „lightos”, azaz jogszabályokban nem rögzített, jórészt szóbeli megállapodásokra támaszkodó, rövid távú partnerségen alapuló konszociális kormányzati gyakorlatáról.⁹

Az alábbiakban a digitális folyóirat 2021–2023. évi lapszámok számunkra, közép-európai nemzeti kisebbségi közegben élők számára fontosnak tűnő tanulmányokat ismertetünk. A *JEMIE* 2021. 1. számában a dél-afrikai Johannesburgi Egyetem kutatója, BERTUS DE VILLIERS a magyarországi kisebbségi önkormányzati modellből kiindulva vizsgálja a közösségi autonómiák elméleti és gyakorlati lehetőségeit.¹⁰ A szerző szerint Magyarország 1993 óta olyan kisebbségi önkormányzati rendszert alakított ki, amelyet

-
- 7 Gál Kinga: The Council of Europe Framework Convention for the Protection of National Minorities and its impact on Central and Eastern Europe. *JEMIE*, 2000. 1.
  - 8 Kovats, Martin: The political significance of the first national gypsy minority self-government (Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat). *JEMIE – Journal on ethnopolitics and minority issues in Europe*, 2001. 1.
  - 9 Skovgaard, Jakob: Towards „Consociationalism Light”? The EU’s, the Council of Europe’s and the High Commissioner on National Minorities’ policies regarding the Hungarian Minorities in Romania and Slovakia. *JEMIE*, 2009. 2.
  - 10 Bertus de Villiers: From Community Autonomy in Hungary to Indigenous Self-Determination in the Outback of Australia: Can Non-Territorial Autonomy Find Traction Down Under? *JEMIE*, 2021. 1.

a nem területi, hanem kulturális autonómiamodell „egyik legfejlettebb intézményi rendszerének lehet nevezni a világon”. Villiers ugyanakkor jelzi, hogy a rendszer távolról sem tökéletes, de mégis alkalmas arra, hogy mire jó, s miként lehet ideális esetben használni a kisebbségi közösségek nyelvi, kulturális, oktatási gyakorlatában.

Amiért a tanulmány címében megjelenő, mellbevágó globális logika érdekesnek tűnhet, az annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy vannak-e a magyarországi kisebbségi önkormányzati modellnek olyan elvei, amelyeket az ausztráliai és más őslakos csoportok is alkalmazhatnának saját önkormányzati igényeik megvalósításában. A nem területi autonómiák eddigi közép- és kelet-európai, valamint oroszországi elemzéseiből általában az derült ki, hogy a kulturális autonómia elveit általában az állami támogatók tartják életben, és kormányzati vagy többségi önkormányzati partnerség nélkül ez a modell nagyon sérülékeny. A szerző szerint a magyarországi modell fontos tanulságokkal szolgálhat ahhoz, hogy világ más tájain élő őslakos közösségek, „különösen egyes ausztráliai őslakos közösségek hogyan ruházhatók fel közösségként olyan jogi hatáskörrel, hogy kulturális és nyelvi jellegű döntéseket hozzanak, és ily módon jogi személyiségüket elnyerve együttműködjenek a helyi és állami hatóságokkal”.

Érdemes belelapozni a két évvel ezelőtt, a Covid-19-járvány idején megjelent lap-számba: a hat tanulmány közül például a romák ellen irányuló közvetett, indirekt diszkrimináció kérdése éppúgy fontos megfigyelésekkel gazdagíthatja itthoni ismereteinket, mint annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a posztkommunista országok vallásosságának ezernyi problémája miként sújtja különösen a kisebbségi közösségeket.

A 2022. 1. szám hat tanulmánya közül KOLLER INEZ ZSÓFIÁNAK, a Pécsi Tudományegyetem Művelődéstörténeti Tanszéke adjunktusának a magyarországi népszámlálási adatbázisok etnikai és egészségügyi adatai közti összefüggésekkel foglalkozó, több szempontból is érdekes tanulmányának néhány következtetésére szeretnénk felhívni a figyelmet.¹¹ A népszámlálási és nyilvántartási adatbázisok a politikai döntéshozók, a gazdasági tervezők és a kutatók számára egyaránt alapvető információkat tartalmaznak. Eddig alig vizsgált kérdés az egészségi állapot és etnikai hovatartozás közti kapcsolatok kérdése. A szerző szerint az etnikai hovatartozással kapcsolatos demográfiai adatok fontos többletinformációkat nyújtanak a közegészségügyről, mert részben azonosítják a különböző etnikai csoportok egészségügyi adottságait és szükségleteit, másrészt rámutatnak az egészségügyi ellátás etnikai alapú egyenlőtlenségeire.

Ez a tanulmány szerint különösen fontos lenne a sok esetben halmozottan hátrányos helyzetben, sok esetben mélyszegénységben élő romák esetében. A magyarországi statisztikai gyakorlatban az etnikai besorolásban azonban a semleges megközelítése dominál, ami a közegészségügyi érdeket háttérbe szorítja. Ugyanakkor a szakpolitikai célok nem valósíthatók meg megalapozott statisztikai mérőeszközök nélkül. Ezért az etnikai származásra vonatkozó adatgyűjtés az egészségi állapottal kombinálva sokkal

11 Inez Zsófia Koller: Health Disparities and Ethnic Classification in Hungary. JEMIE, 2022. 1.

fontosabb, mint az, hogy az etnikai alapú diszkrimináció megszüntetése érdekében ezt az összefüggést figyelmen kívül hagyjuk.

Az eddigi legutolsó, 2023. 1. lapszámában négy tanulmány és egy vitacikk jelent meg. Ez utóbbi az európai nemzeti kisebbségek válságjelenségeit vizsgálja, s ily módon bennünket, a Magyarországgal szomszédos országokban élő, állampolgársági és nemzeti identitásunk kettősségével jellemezhető magyar kisebbségi közösségeket is közvetlenül érint. RUAIRIDH TARVET, az Edinburghi Egyetem skandinavista munkatársa 2018–2021 között dél-jüttlendi dán közegben tanított és kutatott. Munkásságának eredményeit az *Újragondolt Schleswig (Re-Imagining Sleswig)* című monográfiájában foglalta össze, amelyet a Dél-dániai Egyetem jelentetett meg. A 2023. évi 1. számban közölt tanulmánya a nemzeti kisebbségek helyzetét az elmúlt évek globális válságjelenségeinek kontextusában vizsgálta.¹² A szerző azt tapasztalta, hogy a válságjelenségek a dán–német határrégió mintaszerepének, a dán és német kisebbség gyakran idealizált helyzetének megkérdőjeleződéséhez vezettek.

A tanulmány a 2015. évi migránsválság, a Covid-19-világjárvány és az ukrajnai háború egymást követő globális válságjelenségeinek a kisebbségi közösségekre gyakorolt hatásait, a sok esetben a válsághelyzetekben az átalagosnál jóval súlyosabban érintett határ menti kisebbségek mindennapjaiban bekövetkezett változásokat vizsgálja. A határellenőrzések szigorítása, a nemzetállami kisebbségpolitika korlátozó intézkedései számos esetben felerősítették a nemzeti kisebbségek helyzetértékelésében, identifikációjában, magatartásában kimutatható dilemmákat, feszültségeket az állampolgárságuk szerinti befogadó és a nemzetiségük szerinti rokon vagy anyaállamokkal közti helyzetben.

A magyar–szlovák határ mentén élők számára is izgalmas kérdéskört a tanulmány a 2015–2022 közötti időszak dán és német médiaforrásai, tudományos publikációi alapján vizsgálta, s arra a következtetésre jutott, hogy a nemzetközi válságjelenségek a nemzeti kisebbségek közgondolkodásában és közbeszédében megragadható reflexiókat a lokális (szülőföldközpontú) identitástól a nemzeti és európai diskurzusok felé terelték. Mindenesetre érdemes felfigyelnünk a szerző általános szinten is megfogalmazott következtetéseire: „A határ menti régiókban élő, határokon átnyúló, transznacionális életmódhoz szokott kisebbségek számára nyilvánvaló, hogy nemzeti szintű politikai befolyás és képviselő nélkül életmódjukat válság idején valószínűleg a nemzeti trendek felé kényszerítik. (...) Európa más kisebbségi közösségeinek kutatói számára is lehetőség nyílik arra, hogy összehasonlító elemzést végezzenek arról, hogy ezek a válságok milyen hatást gyakoroltak saját közösségeikre. A kisebbségi közösségeken túl a nacionalista, euroszeptikus és bevándorlásellenes pártok és mozgalmak népszerűségének 2015 óta tapasztalható növekedése több országban is tovább növeli a nemzet-

12 Ruairidh, Tarvet: National Minorities and Global Crises: Challenging the Notion of the Danish-German Border Region as a Role Model for Europe. JEMIE, 2023. 1.

állami nyomást a kisebbségi identitások befolyásolására, ami önmagában is megér egy jövőbeli kutatást.”

A folyóirat mellett a Központ 2001 óta European Yearbook on Minority Issues (EYMI) címmel évkönyveket is megjelentet. Pl. a 2022-es számban jelent meg Nagy Noéminak, a Nemzeti Közszerzői Egyetem munkatársának az európai kisebbségek mindmáig korlátozott jogi, közigazgatási lehetőségeit vizsgáló kiváló elemzése.¹³ Ennek összegzésében az alábbi következtetésre jutott: „A kisebbségek tényleges körülményei nagyon eltérőek a különböző európai országokban, a példaértékű gyakorlatoktól kezdve (Finnország, Svédország, Hollandia) az elméletileg jó megoldásokon (Magyarország, Szlovénia) keresztül a siralmas állapotokig (Bulgária, Ciprus, Grúzia). Ennek főleg az az oka, hogy a kisebbségi jogokat még mindig elsősorban az államok hatáskörébe tartozónak tekintik. Ez az ősi hozzáállás változhatna, ha az Európai Unió szélesebb körűvé válna, s olyan hatáskörökkel rendelkezne a kisebbségvédelem területén és a kisebbségi jogok érdekében lépne fel, miként azt az Európai Bizottság által 2021-ben elutasított Minority SafePack kezdeményezés szorgalmazta. Míg az ellenőrző szervek továbbra is erőteljes erőfeszítéseket tesznek a kisebbségi jogok előmozdítása érdekében, néha úgy tűnik, hogy a kisebbségi jogokért harcolók az árral szemben úsznak.”

A flensburgi Kisebbségügyi Központ fontos új digitális kiadványa a Kisebbségi Blog, amely a kutatási részlegre jellemző gyors reagálás jegyében a nemzeti, etnikai és nyelvi kisebbségekkel kapcsolatos időszerű kérdésekről való nemzetközi kutatói gondolkodás és elemzés platformja. A blog egyaránt lehetőséget kínál az adott kérdéskörben sokéves tapasztalattal rendelkező kutatóknak és a tudományos pályájuk elején álló szerzőknek, akik bejegyzéseikkel naprakészen reagálhatnak a vizsgált jelenség aktuális kérdéseire és egymás közleményeire is, ami a kutatók közti kommunikációt felszabadíthatja a folyóiratokra, évkönyvekre jellemző nehézkes publikációs szabályok kötöttségeitől.

Összességében elmondhatjuk, a kisebbségi kérdés gyakorlatorientált etnopolitikai vizsgálatában, az alkalmazott kutatások gyakorlati hasznosításában az Európai Kisebbségügyi Központ flensburgi csapata és az általa működtetett nemzetközi kutatói, dokumentációs, képzési és informatikai hálózatok munkájának folyamatos nyomon követése, eredményeik megismerése, hasznosítása, az általuk szervezett munkába való bekapcsolódás lehetőségeinek feltárása a dunai térség kutatói, politikusai, kisebbségi szakemberei számára is alapvetően elementáris fontos feladat.

Szarka László

13 Nagy Noémi: The Rights of European Minorities: Justice, Public Administration, Participation, Transfrontier Exchanges and Citizenship – International Developments in 2020. EYMI 2022.